

לו:

עין משפט
גו מצודה

חוקת הבתים פרק שלישי בבא בתרא

מסורת הש"ס

עו א מ"י פכד מהל
ממיה מ"ט ט במת פסין
כט ע"ש ט"ח מ"י רח
פ"י ו ג'כני"ג:
ע"ב ב מ"י מ"י מהל טעין
מלמ"א ו ע"ין מהל טעין
פגט פסין לה ט"ש"ט מ"י
מ"י קתה ספ"א א וספ"א מ"י:
ע"ב ב מ"י מ"י מהל טעין
ממיה מלמ"א ו ע"ין מהל טעין
פסין פג ט"ש"ט מ"י מ"י
רח טפ"א ו:
ב ד מ"י מ"י מהל טעין מלמ"א
מלמ"א ב פ"ש ג'כני"ג פגט
למ"י רס ט"ש"ט מ"י מ"י מ"י
ספ"א ג'כני"ג:

דא"י לא מצי לסיביר ליה עקור אי"נך שקול וי"ל פירוש לכשיבש
ובלא טעמא דמכחשי ארעא אי לא משיר מצי אי"ל עקור אילנא
דעל כרחו לא יעבד האילן נשדוה ועוד שרובה לורוע מקום האילן:
מכר אילנות ושייר קרקע. פ"ה דכ"ג אילנות איירי דכ"ג הכל מודין

דקנה קרקע דמתנן בהמוכר את
הספינה (לקמן דף פ"ה). ומוקי לה בגמ'
כרבנן דרמי ומוקי לה אפי' כר"ע ולפי
זה רישא דקמיני שניס און לו קרקע לא
אמי כר"ע וכן מוכח בסוף המוכר את
הבית (שם דף ע"ב). וס' דקמיני הקדיש
ג' אילנות ממתע' י' לבית סאה כ"י גוה
אחר זה לא הקדיש את הקרקע ופירך
(ו) מנייה אילנא רבי עקיבא האמר
מוכר בעין יפה מוכר וכ"ש מקדיש פ'
ואמאי כוה אחר זה לא הקדיש את
הקרקע אלמא משמע דקנה אילן
אחד נמי קנה קרקע ואין נראה
לר"י דהא כיון דהא דמתנן בהמוכר
את הספינה (שם דף פ"ה). קנה ג'
קנה קרקע מוקי נמי כר"ע אי"כ
ע"כ לר"ע בשנים לא קנה קרקע
דכ"י משמע דוקא ג' קנה קרקע
אכל ג' לא קנה קרקע לכן יש
לפרש כ"י דאשעתין כ"י אילנות
וא"ע ג' דבעלמא כ"י קנה קרקע שאני
הנא דמיירי כגון שאין שם קרקע אלא
לנוקח האילנות ופירש דהיא שמשיר
בפירות שכל הקרקע משיר ולכ"ע לא
קנה כגוף הקרקע כלום אלא למ"ד
מוכר בעין יפה מוכר יכול לטע' אחר

רבינו גרשום

אכל אילנות דמכחשי
בארעא. שרישם ואין
יכול לורוע חתימת ספני
שפוטין כעבדן מימי הספני
שלא ידע עילתן כיון דקא
מכחשי ודאי שייר לעצמו
פסוק האילנות. לר"ע ק"ב.
וכ"כ לו ג' פסוק האילנות
ואמאי לכ"כ וביד דאמר
לעיל להביא דמכר לפסין
שדורו זה החוקי באילנות
זה החוקי בקרקע אין
כלל לבעל האילנות כלל
בוקר. ותי מ"י ג'כני"ג
לקוחות האילנות אין לה
הקרקע והיא טעין לו מכר
הקרקע והיא טעין לו מכר
האילנות משום דהי אין
לו רע' ולפיכך לו בעל
הקרקע לבעל האילנות. וכל
היני דלדורי כו'. אבל הנה
להביא דמכר אילנותי להד'
ושייר בקרקע לפני דאי
מורה רב וביד ריש לו קרקע
פסוק אילנות דמכר בעין
יפה מוכר. ורבי דמכחשי
לר"י ע' עקיבא סביר ליה
לר"י ואפי' רבא פסא דאמר
ע"ל פ"ו זה הני מילי ובי
שני לקוחות הפני למכר
ליה בעל האילנות לבעל
הקרקע זו היני דלדורי
בעין יפה מכר דלא שייר
קרקע לפני דלדורי וכו' בעין
יפה מכר לי' פסוק האילנות.
אבל הנה הנה שייר
קרקע לפני דמכר בעין יפה
מכר אלא גמר וספק ליה
פסוק האילנות. אכלן. ותי
אילנות רצופין כגון שני
נטועין בבית סאה אחת כו'
אילנות דרבינו יוחנן י'
לר"י אלא חוקה דמ"י
למכר ליה משערי לו
החוקה כשאר חוקותין של
אחרים: האי שריה טענה
מישרא אשפספסא. ורובא
מלאה אשפספסא שרופין
הן זה ע"י זה במאי קי
לית: מכרן רצופין. שרי
הקרקע ויתר מטעם שפיר
לבית סאה אין לו ליתקח
קרקע דחשוב הוא כתי
קרקע יתר לא מכר אלא
לעצמי האי נמי לא מכר
אלא לעצמי: שרי כ"ס.
הנוטע על פחות כו'. אסוף
דבין פסוק לטענה ליכא ד'
אבות כו' כבודת הורס
אין כ"ס וסודו להביא
דכ"י אחר לשם האיני עובר.
ורבי הור' זה כ"ס ורובין
הנפיש אשפספסא באין הנה
נמי כסברי לר' לחכמים
שיורין ארען שרופין על
אין ומכר לו את הקרקע
רובי משעון מ"ל כרוב
היני כתנאי: משפולי
אילן. היני פסוק הרישא
השריפין וכו' זה התורה כל
אחר קרקע מכר לו היני
מרה בעינת של אילן דאי
אמרין קנה בקרקע כרוב
הנפיש היני יתר מרוא
ואו אמרין לא קנה אלא
כ"כ עובי קרית האילן
היני עובי יתר מרוא אבל
משפולי היני יתר מרובי

דקמכחשי בארעא שיורי שייר דאי לא שייר
וימא ליה עקור (ו) אילנא וייל מכר אילנות
ושייר קרקע לפני פלוגתא דר"ע ורבנן לר"ע
דאמר מוכר בעין יפה מוכר אית ליה
לרבנן לית ליה לר"ע אית ליה ואפילו לרב
זביד דאמר אין לו ה"מ גבי שני לקוחות
דא"ל כי היכי דלדורי לית לי באילנות
לדודך נמי לית לך בקרקע אבל הבא מוכר
בעין יפה מוכר רבנן לית ליה ואפילו לרב
פפא דאמר יש לו ה"מ גבי שני לקוחות
דא"ל כי היכי דלדודך זבין בעין יפה לדורי
נמי זבין בעין יפה אבל הבא מוכר בעין
רעה מוכר אמרי נהרדעי אכלן רצופין אין
לו חוקה כמתקוף לה רבא אלא מעתה
האי מישרא דאשפספסא במאי קני לה אלא
אמר רבא ימכרן רצופין אין לו קרקע א"ר
יורא כתנאי י' כרם שהוא נמוע על פחות
מארבע אמות ר' שמעון אומר אינו כרם וחב"א
יהי זה כרם ורואין את האמצעי כאלו
אינו אמרי נהרדעי האי מאן רובין דקלא
לחבריה קני ליה משפוליה עד תהומא
מתקוף

דקא מכחשי. השרשים נקרקע וגם מעבדן את הממחשה ודאי
אסוק ארעמיה לשייר לעצמו קרקע סניבות האילנות כדי שלא יוכל
הלווקח לעבער עליו ולומר כשיבשו אילנותיו עקור אילנותי שקול וייל
דהא מוקי לארעאי: לימא ליה. כשיבש האילן: מכר אילנות ושייר
קרקע לפני. שפירש לו כי האילנות
אני מוכר לך והקרקע אתי מעבד
לעצמי: פלוגתא דר"ע ורבנן. בין
לרב זביד בין לרב פפא. ובשני
אילנות מיירי דבשלה אילנות הכל
מודים דקנה קרקע דמתנן סתמא
בזהמכר את הספינה (לקמן דף פ"ה).
ומוקינן לה בגמ' וזכרנו רישא
דקמיני גבי שניס און לו קרקע לאו ר"ע
היא דמוכח בשילהי המוכר את הבית
(לקמן דף ע"ב). והנה פרישין לה:
לר"ע דאמר מוכר בעין יפה מוכר איס
ל"י. לנוקח מקום האילנות על הקרקע
ליתע' אחרים במקומן כשימותו: **לרבנן**
אין לו. קרקע ואם ימותו לא יטע'
אחרים במקומן כמתנן סתמא (פ"ה) הקונה
שני אילנות לא קנה קרקע: **אפי' לרב**
זביד כו'. כלומר דרב זביד נמי מני
למימר אליבא דר"ע ולא הו"א מילתא
כתנאי אלא כדכתיב ה"ל: **מ.** דקאמר
רב זביד (פ"ה) אין לו קרקע גבי ד' לקוחות
דפרישית לעיל (שם): **ל"י ל"י באילנות.** לא
בעיזם ולא בפירות: **ל"י ל"י בקרקעות.**
אפי' בתקום האילן כשיבש מעבד
ותקן ה"מ. דיש לו (ו) קרקעות: **גבי**
שני לקוחות דאמר. בעל האילנות
לבעל הקרקע כי היכי דלדודך זבין

בעין יפה מה שמכר לך מן הקרקע על מנת להיות הקרקע שנת
עולמית היא ופירושה: **אף** לדורי זבין **יפה.** שאולו פירש
אילנותי לעולם שאם ימותו אטע אחרים תחתיהן דאין אדם חוטא
ולא לו למכור לה בעין יפה וזהו בעין רעה: **אכל הכא.** שעיבד
לעצמו כל לגבי עצמו בעין רעה מוכר כדי לשייר לעצמו: **אכלן**
לרופין. להני שלשים אילנות כגון שנטועין ט"ו לבית סאה אינה
חוקה ואפילו אכלן כולן כל שלש שנים דלא אחזיק כדמחזיקי אינשי
דאין ראויין לקיים (ו) אלא לעקור ושגשג: **מסקין לה רבא אלא**
מעשה. כיון דמשום דנטועין מחוברין לא הו"א חוקה: **האי מישרא.**
עבוגה דאשפספסא במאי קני לה ה"י (ו) וזכרנו לרופה ואפי' היא
אמר' גריש פירקין (כ"ג) דהי חוקה. ומיהו לאו תאשפספא מעלימא היא
דהאי אורחיה והאי לאו אורחיה האי מכחיש בארעא טפי והאי לא
מכחיש טפי אלא רבא הוא דלית ליה האי סכרלא ובמילתא בעלמא
הוא דמוקי לה לנהרדעי. ויש לפרש אכלן רצופין אינה חוקה
שטופן לרש אמתן ולפזר נטיעתן שכן דרך אילנות לנטוע הרבה
תחלה ביחד ואחר שגדלו מפזרים אותן הלכן לא הוי חוקה
הואיל ושרש קיימי ואין זו עיקר גידולן ורואיה לדכר דגבי נטיעות
אשכחן י' לבית סאה ובאילנות אמרו ג' לבית סאה ועל כרחך
נטיעות היו מתחלה והיו י' לבית סאה ואח"כ מיעטום לג' לבית
סאה וכן דרך אשפספסא כמו כן לורעה הרבה ביחד רצופין כמו
שעושין לכרישין וכרוב ואח"כ עורקין אותן וממלא מהן עבוגה
דגולה ויחינו דפירך רבא אלא מעתה האי מישרא דאשפספסא כו'. כן
נראה בעיני: **אלא אמר רבא.** אז אית לן למימר מדי ברלופין הכי
אמרין: **מכרן לרופין אין לו קרקע.** כגון שנטועין יומר מ"י לבית
סאה דהכל לא אמרי' הקונה שלשה אילנות קנה קרקע דאין זה שדה
האילן דלעקור ולשרש קיימא: **על פסוח מד' אמות.** שאין בין שדה
לשדה אלא ג' אמות אינו כרם והמניא ורע לשם אינו לוקח משום שדה
חזרע כרמא כלכיס (דכרס כ"ג) ומותרין בלכילה: **האמצעי.** שדה
בין שתי שורות רואין כאלו אינה והו' להו שש אמות בין שורה לשורה.
ועל נמי גבי מכרן רצופין לרבנן רואין את האמצעי כאלו אין רובין
מפוזרין וגבי מכרן רצופין יש לו קרקע ולר"י אין לו קרקע והיינו כתנאי
מפרש כמה יח מרוחקין יומר מדי' אמות ואכתי הוי כרם: **קני ליה.** הלווקח לקרקע: **משיטולא עד סומא.** שוליו (שמות כח) מתרגמין שיפוליה.
כלומר כל הקרקע (ו) בשוליה האילן דהיינו שפת הקרקע עד תהום של קרקע. שאע"פ שדקל יחיד הוא ותנן דלפי' ב' אין לו קרקע ה"מ סניבות
האילן הוא דאין לו כלום כמו שיש לג' ביניהן וחוצה להן כמלא אורה וכלי אכל תחתיו דאילן מיהא אית ליה דיין דאילן לפירומו קונה להתקיים
מקרקע זה גם אם ימות האילן יטע אחר במקומו. ואשמעין נמי דאין בעל השדה יכול לתפור תחת האילן אפילו למטה מאלף אמה:
מתקוף

(א) כללם פ"ה מ"י פירוקין
ג' לקמן פ"ג ק"ב. (ב) ערבין
ד' לו' ל"ל: כ"כנן וחי' ויחוקין
לה אילנות כ"ס. כן החוקין
תוס' וי' מ"ג.
הנהגות הב"ח
(א) בני עקור אילנך שקול
חילי: (ב) רבנן ד"ס ד"ס ד"ס
ד' לו' לקמן פ"ג ק"ב. (ג) ר"ה
אכלן וכו' לר"ס כן אלא:
(ד) ר"ה ה"ה מ"ה מ"ה וכו'
ה"ר זו וזכרנו לר"ס וכו'
ואמר שגדלו קצת מפורס:
(ה) ר"ה משפולא וכו'
כל הקרקע משוליה האילן:
(ו) תוס' ד"ה מ"י וכו'
ופירך בני אילנות ר"ס:
(ז) בא"ר זו כשדה גדול
כ"כ פ"י כשדה שיש לו
ושיר אילנות ד"ס לו קרקע
מ"ה כשאר שדה דלשייר
הקרקע ותנא זה לא בעין
דכלל תנא מ"י אין לו יומר
מחזיקין למכר כשנתה
ושיר לעצמו לעצמי את
ושיר לעצמו לעצמי וכן
אלל דרך ואלל ע"ה חתומין וכן
עליה שני כ"ס המוכר את
הבית דף פ"ג כ"ס אלא
דמ"ה שאל לר"י לר"י לר"י
מילתא דתנא: (ח) בא"ר בעין
יפה מ"י מ"י מ"י מ"י מ"י
יפה מ"י מ"י מ"י מ"י מ"י
כ"ס בקרקע אילן
כ"ס ויתנא את מתנן:
(ט) בא"ר לטעמיה דאמר
במכחשי עקור: (י) ר"ה א"י
וכי טעין פ"ג וי' וכו' כן
מערבי המתנא:

מוסף רש"י

דאי לא שייר לימא ליה
עקור אילנך וייל. ואין
פסחי נלתימ כן סביב את
האילנות לעצמי שיהי כן
לעולם אף לחור לישע
אחרים במקומן כד' עכ"ל
לו כ"ס זה האילנות ע"ד עכ"ל
(לכ"ס פ"ה). כ"ס שהורא
נטוע על פחות מארבע
אמות. שאין בין שורה
לשורה כ"ס אמות ויחברין ג'
אינו כרם. אלא יער ותומר
כללם: ורבינו ר' הלמן פ"ג.
ותומר ליתם ל"ס ויחברין ג'.
ורואים את האמצעי.
הנוטעין מתן תחת האילן
ליתם בין שורה לשורה וכו'
באילו אינם. דכל השדה
ליפקר עקור דמי ותומר
היא בני כללם: לקמן פ"ג.
משפוליה. מקום מוסף
האילן עד תהומה ויחברין ג'.

דאי לא שייר לימא ליה
עקור אילנך וייל. ואין
פסחי נלתימ כן סביב את
האילנות לעצמי שיהי כן
לעולם אף לחור לישע
אחרים במקומן כד' עכ"ל
לו כ"ס זה האילנות ע"ד עכ"ל
(לכ"ס פ"ה). כ"ס שהורא
נטוע על פחות מארבע
אמות. שאין בין שורה
לשורה כ"ס אמות ויחברין ג'
אינו כרם. אלא יער ותומר
כללם: ורבינו ר' הלמן פ"ג.
ותומר ליתם ל"ס ויחברין ג'.
ורואים את האמצעי.
הנוטעין מתן תחת האילן
ליתם בין שורה לשורה וכו'
באילו אינם. דכל השדה
ליפקר עקור דמי ותומר
היא בני כללם: לקמן פ"ג.
משפוליה. מקום מוסף
האילן עד תהומה ויחברין ג'.

דאי לא שייר לימא ליה
עקור אילנך וייל. ואין
פסחי נלתימ כן סביב את
האילנות לעצמי שיהי כן
לעולם אף לחור לישע
אחרים במקומן כד' עכ"ל
לו כ"ס זה האילנות ע"ד עכ"ל
(לכ"ס פ"ה). כ"ס שהורא
נטוע על פחות מארבע
אמות. שאין בין שורה
לשורה כ"ס אמות ויחברין ג'
אינו כרם. אלא יער ותומר
כללם: ורבינו ר' הלמן פ"ג.
ותומר ליתם ל"ס ויחברין ג'.
ורואים את האמצעי.
הנוטעין מתן תחת האילן
ליתם בין שורה לשורה וכו'
באילו אינם. דכל השדה
ליפקר עקור דמי ותומר
היא בני כללם: לקמן פ"ג.
משפוליה. מקום מוסף
האילן עד תהומה ויחברין ג'.

דאי לא שייר לימא ליה
עקור אילנך וייל. ואין
פסחי נלתימ כן סביב את
האילנות לעצמי שיהי כן
לעולם אף לחור לישע
אחרים במקומן כד' עכ"ל
לו כ"ס זה האילנות ע"ד עכ"ל
(לכ"ס פ"ה). כ"ס שהורא
נטוע על פחות מארבע
אמות. שאין בין שורה
לשורה כ"ס אמות ויחברין ג'
אינו כרם. אלא יער ותומר
כללם: ורבינו ר' הלמן פ"ג.
ותומר ליתם ל"ס ויחברין ג'.
ורואים את האמצעי.
הנוטעין מתן תחת האילן
ליתם בין שורה לשורה וכו'
באילו אינם. דכל השדה
ליפקר עקור דמי ותומר
היא בני כללם: לקמן פ"ג.
משפוליה. מקום מוסף
האילן עד תהומה ויחברין ג'.

דאי לא שייר לימא ליה
עקור אילנך וייל. ואין
פסחי נלתימ כן סביב את
האילנות לעצמי שיהי כן
לעולם אף לחור לישע
אחרים במקומן כד' עכ"ל
לו כ"ס זה האילנות ע"ד עכ"ל
(לכ"ס פ"ה). כ"ס שהורא
נטוע על פחות מארבע
אמות. שאין בין שורה
לשורה כ"ס אמות ויחברין ג'
אינו כרם. אלא יער ותומר
כללם: ורבינו ר' הלמן פ"ג.
ותומר ליתם ל"ס ויחברין ג'.
ורואים את האמצעי.
הנוטעין מתן תחת האילן
ליתם בין שורה לשורה וכו'
באילו אינם. דכל השדה
ליפקר עקור דמי ותומר
היא בני כללם: לקמן פ"ג.
משפוליה. מקום מוסף
האילן עד תהומה ויחברין ג'.

דאי לא שייר לימא ליה
עקור אילנך וייל. ואין
פסחי נלתימ כן סביב את
האילנות לעצמי שיהי כן
לעולם אף לחור לישע
אחרים במקומן כד' עכ"ל
לו כ"ס זה האילנות ע"ד עכ"ל
(לכ"ס פ"ה). כ"ס שהורא
נטוע על פחות מארבע
אמות. שאין בין שורה
לשורה כ"ס אמות ויחברין ג'
אינו כרם. אלא יער ותומר
כללם: ורבינו ר' הלמן פ"ג.
ותומר ליתם ל"ס ויחברין ג'.
ורואים את האמצעי.
הנוטעין מתן תחת האילן
ליתם בין שורה לשורה וכו'
באילו אינם. דכל השדה
ליפקר עקור דמי ותומר
היא בני כללם: לקמן פ"ג.
משפוליה. מקום מוסף
האילן עד תהומה ויחברין ג'.